

משום צד. אבל אם הכניס ציפור רק לבית - פטור, כיון שעדין היא מחוסרת צידה, שקשה לתופשה שם. וכן הדין בצבי שהכניסו לגינה או לחצר.

וְחֻמֵּים אֹמְרִים: צִפּוֹר - מודים אנו שחייב דווקא אם הכניסה לְמוֹגְדֵל, אבל וְצָבִי לא רק אם הכניסו לְבֵית אלא אף אם הכניסו וְלִחְצֵר וְלִבְיָרֵין - שטחים גדולים מוקפים גדר שהחיות נשמרות שם. **רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר:** מה שאמרו חכמים שהצד לביברים חייב, אינו בכל הביברים, **שֵׁלָא כָּל הַבְּיָרֵין שְׁוִין** - שישנם גדולים מאוד שהצבי אינו נחשב ניצוד שם, אלא **זֶה הַפְּלֵל: כָּל הַמְּחָסֵר צִידָה** - שאחר שצדו לביבר או לחצר וכד' עדיין צריך לרדוף אחריו - **פְּטוֹר** מחיוב צידה, **וְשֵׁאִינוּ מְחָסֵר צִידָה** - שאחר שצדו - בנקל אפשר לתופסו - **חַיֵּב:**

משנה 1

צָבִי שֶׁנִּכְנַס לְבֵית, וְנָעַל אִדָּם אֶחָד בְּפִנּוּי את הבית - **חַיֵּב** משום צד. אולם, אם **נָעַלוּ שְׁנַיִם אֶת הַבַּיִת** - הרי הם **פְּטוֹרִין** שכל אחד עשה חצי מלאכה בלבד.

לֹא יָכוֹל אֶחָד לְנָעוֹל - כגון שהדלת כבדה מאוד, וְנָעַלוּ אותה שְׁנַיִם יחד - **חַיֵּבִין. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר** שסובר, שאף מלאכה שאין אחד יכול לעשותה לבדו, אם עשאוה שניים - פטורים:

משנה 2

אחר שנכנס צבי לבית, בא וישב האֶחָד עַל הַפֶּתַח של הבית וְלֹא מְלֻאָהוּ בגופו את הפתח, ואחר כך ישב הַשֵּׁנִי על יד הראשון וְמְלֻאָהוּ - סתם בכך את

ביאורים והרחבות

אצל נחבל - מתקן הוא אצל הכלב. רש"י, מבעיר בצריך לאפרו. ושואלין, איך רבי אבהו בכל זאת שנה את הברייתא הזו לפני רבי יוחנן, הרי שנינו במפורש במשנה: כל המקלקלין פטורין? ותרצו: מתניתין רבי יהודה, ברייתא רבי שמעון. כלומר, כל המקלקלין פטורין - רבי יהודה היא כאשר אינו מתקן בקלקול זה, אבל כאשר חובל ומתקן, כגון בצריך לכלבו, רבי יהודה מחייב, כשיטתו שמלאכה שאינה צריכה לגופה - חייב עליה. נמצא שהרישא במשנה דקתני "קורע על מתו - פטור", רבי שמעון היא, כשיטתו שמלאכה שאינה צריכה לגופה - פטור עליה, והסיפא דקתני "וכל המקלקלין פטורין" כרבי יהודה, ובתנאי שאינו מתקן בקלקול הזה.

ר' עובדיה מברטנורא

ז השני חייב. שהוא צד אותו: הא למה זה דומה. מאחר שנצוד ע"י ראשון: לנועל את ביתו לשמרו. ולא לצוד: ונמצא צבי. שהוא נצוד כבר שמור בתוכו, כך זה אף על פי שעמד ראשון אין זה אלא כשומרו לצבי שהיה לו מאתמול. והשני פטור האמור במתניתין, פטור ומותר: **יד א שמונה.** החולד והעכבר כו'. המנויין בפרשת ויהי ביום השמיני: הצדן חייב. שיש במינו נצוד: והחובל בהן חייב. דיש להן עור והוא לה חבורה שאינה חוזרת, וחייב משום מפרק שהיא תולדה דדש. אי נמי כיון דיש להן עור נצבע העור בדם הנצרך בו וחייב משום צובע: ושאר שקצים ורמשים. כגון תולעים וחלזונות ועקרבים: החובל בהם פטור, דאין להם

הפתח - **השני חייב** שהרי על ידו ניצוד הצבי. **ישב הראשון על הפתח ומלאהו** ואין הצבי יכול לצאת, **ובא השני וישב בצדו** של הראשון, **אף על פי שעמד הראשון והלך לו** ונשאר השני בפתח - **הראשון חייב** שעל ידו ניצוד הצבי, **והשני פטור**¹⁴¹.

הא למה זה דומה? לנועל את ביתו לשמרו מפני הגנבים, **ונמצא צבי** שכבר ניצוד מקודם **שמור בתוכו** ואף כאן מאחר שניצוד הצבי על ידי הראשון, השני נחשב רק כשומר על מה שהראשון כבר צד:

פרק ארבעה עשר

המשך דין צידה בשבת

משנה א

שמונה שרצים האמורים בתורה, הצדן חייב, לפי שדרך בני אדם לצודם בשביל עורותיהם, וכן **והחובל בהן** ואפילו לא יצא הדם אלא נצרר מתחת

לעור **חייב** חטאת, שהרי נעקר הדם ממקומו אלא שהעור מעכבו, וזו חבורה שאינה חוזרת וחייב משום נטילת נשמה, והרי זה תולדת שוחט¹⁴². **ושאר שקצים ורמשים** כגון תולעים, נחשים ועקרבים, **החובל בהן** ולא יצא דמם החוצה **פטור** לפי שאין להם עור, וכל זמן שלא יצא הדם החוצה עתיד הדם

ביאורים והרחבות

141. גרסינן בגמרא (קז, א): אמר שמואל: כל פטורי דשבת פטור אבל אסור, לבר מהני תלת דפטור ומותר. חדא הא, (משנתנו, שכשהראשון ישב על הפתח ומלאהו מותר לשני לישב שם עד מוצאי שבת). וממאי דפטור ומותר? דקתני סיפא "למה זה דומה לנועל את ביתו לשומרו ונמצא צבי שמור בתוכו". ואידך המפיס מורסא בשבת, אם לעשות לה פה (שתתפא) חייב, אם להוציא ממנה לחה פטור וכו'. ואידך, הצד נחש בשבת, אם מתעסק בו שלא ישכנו פטור, אם לרפואה חייב.

142. **פירוש:** שמונת השרצים נאמרו בפרשת שמיני (ויקרא יא, טז) ואלו הם: החולד, העכבר, הצב, האנקה, הכח, הלטאה, החומט והתנשמת. המשנה פוסקת שהחובל בהם חייב. החובל אינו אב מלאכה כשלעצמו, אלא תולדה, ונחלקו הראשונים של איזה אב. יש אומרים, שזה תולדה של שוחט, שאחר שנעקר הדם ממקומו הרי נטל את הנשמה שבאותו מקום (רש"י, תוס', ר"ן). ויש אומרים, שזה תולדה של צובע, שהעור נצבע מהדם (רש"י בפירוש השני, ברטנורא).